

مجموعه مقالات همایش فرهنگ، رسانه و تحولات نسلی در ایران
دکتر سیده زهرا اجاق

بسم الله الرّحمن الرّحیم

مجموعه مقالات همایش
«فرهنگ، رسانه و تحولات نسلی در ایران:
روندها، چالش‌ها، راهکارها»

به‌کوشش:

سیده زهرا اجاق

(عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

همهٔ حقوق این کتاب انحصاراً برای پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی محفوظ است.

مجموعه مقالات همایش

«فرهنگ، رسانه و تحولات نسلی در ایران: روندها، چالش‌ها، راهکارها»

به‌کوشش: سیده زهرا اجاق

ویراستار: احمد شاکری

طراح جلد: علیرضا ایرانی گلشن

چاپ اوّل: ١٤٠٤

شمارگان: ١٠٠ نسخه

نشانی: تهران، بزرگ‌راه کردستان، خیابان ٦٤ غربی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تلفن انتشارات: ٨٨٦٢٤٤٣٨ ؛ تلفن فروشگاه کتاب: ٨٨٣١٧١٩١

سرشناسه: اجاق، سیده‌زهرا، ١٣٥٧– ، گردآورنده

عنوان و نام پدیدآور: مجموعه مقالات همایش«فرهنگ، رسانه و تحولات نسلی در ایران: روندها، چالش‌ها، راهکارها»/به کوشش سیده‌زهرا اجاق.

مشخصات نشر: تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ١٤٠٤.

مشخصات ظاهری: ٢٥٨ص.

شابک:978-622-8032-86-3

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: روابط بین نسل‌ها –– ایران –– مقاله‌ها و خطابه‌ها

Intergenerational relations -- Iran -- *Addresses, essays, lectures

رسانه‌های گروهی –– ایران –– مقاله‌ها و خطابه‌ها

Mass media -- Iran -- Addresses, essays, lectures

فرهنگ –– مقاله‌ها و خطابه‌ها

.Culture -- Addresses, essays, etc

شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

شناسه افزوده: Institute for Humanities and Cultural Studies

رده بندی کنگره: ٧٢٦HM

رده بندی دیویی: ٣٢٠/٢٠٩٥٥

شماره کتابشناسی ملی: ١٠٠٦٤١٥٥

فهرست

پیشگفتار ۵

فصل اول: درآمدی بر تحولات نسلی ۷

۱. مقدمه ۹

۲. چرایی و اهمیت مطالعه در موضوع ارتباطات و تحولات نسلی ۹

۳. رویکردهای نظری در پژوهش های ارتباطات بین نسلی ۱۷

۱.۳ رویکرد چرخهٔ زندگی (The Life Span Approach) ۱۷

۲.۳ نظریهٔ هویت اجتماعی (Social Identity) ۱۸

۳.۳ نظریهٔ انطباق ارتباطی (Communication Accommodation) ۱۸

۴.۳ مدل گرفتاری ارتباطی سالمندی (The communication predicament model of aging) ۱۹

۵.۳ مدل فعال‌سازی کلیشه (The stereotype activation model) ۱۹

۶.۳ همبستگی بین نسلی و پارادایم دوسویگی (Intergenerational Solidarity and the Ambivalence Paradigm) ۲۰

۷.۳ ارتباطات بین نسلی و رسانه ها ۲۰

۸.۳ رویکرد نسل های رسانه ای (Media Generations) ۲۰

۴. نسل بندی مبتنی بر رسانه ها : سرآغاز ۲۱

۱.۴ آغاز پژوهش منظم دربارهٔ نسل ها :کارل مانهایم ۲۵

۲.۴ فرارفتن از مانهایم ۲۷

۳.۴ نسل رسانه ای: هپ، برگ و رویش ۲۹

۴.۴ بولین: شکل گیری هویت نسلی براساس چشم انداز رسانه ای ۳۰

۵.۴ چرخه زندگی: استراوس و هاو ۳۵

۶.۴ ابژه نسلی: بالس ۳۶

۵. نسل بندی ایرانیان ۳۷
۶. کارکرد مطالعات نسلی ۴۰
۷. درباره مجموعه مقالات ۴۲
۸. نتیجه‌گیری ۴۳
منابع ۴۵

فصل دوم: تحولات نسلی به روایت برخی پژوهشگران ایرانی ۴۷

۱. نگرانی‌ها و ملاحظات درباره مصرف رسانه‌ای کودکان ۴۹

– تاثیرات فناوری رسانه ای بر مولفه های هویتی کودک و نوجوان با تحلیل موردی سریال ونزدی ۵۱
– بررسی عوامل موثر بر میزان احساس امنیت دختران در شبکه های اجتماعی با تأکید بر پلتفرم اینستاگرام (مطالعه موردی :کاربران دختر شهر ایلام) ۶۳
– سیاست بازنمایی کودک در پویانمایی‌های ایرانی و خارجی؛ راهبردهایی برای سیاست‌گذاری محتوای پویانمایی‌های کودک ۷۵
– تحلیل سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه فضای مجازی با تمرکز بر تحولات نسلی: (موردمطالعه: تحلیل مضمون اسناد بالادستی جمهوری اسلامی ایران) ۹۱
– شیوه های ارتباطی برای گذر از گسلِ دینیِ بین نسلی ۱۰۱
– سیاست گذاری فضای مجازی برای کودکان و نوجوانان: گذر از اینترنت امن به اینترنت بهتر ۱۲۵

۲. تحولات نسلی در کنشگرانِ نسل رسانه ۱۳۵

– نسل در سپهر دانشگاه و تحولات فرهنگی ۱۳۷
– روزنامه‌نگاری حرفه‌ای در گذر نسل‌ها: از رنگین‌نامه‌ها تا الگوریتم‌پسندها: خوانش انتقادی مقالهٔ «ورشکستگی مطبوعات» جلال آل‌احمد ۱۴۹
– مطالعه کیفی تحولات دانشگاهی با تاکید بر سه نسل از استادان دانشگاه ۱۶۹

۳. اثر مصرف رسانه های نوین بر فرهنگ ایرانی ۱۸۳

– نسل زد، مصرف رسانه‌ای و کنشگری سیاسی در ایران (مطالعه موردی: توئیتر فارسی) ۱۸۵
– سوگواران آنلاین، سوگواران خاموش بررسی سوگواری نسل جدید بر بستر شبکه‌ی اینستاگرام ۲۰۳

۴. تحولات نسلی ایرانی ۲۲۱

– بومیان دیجیتال و نسل Z : تاملی بر مفهوم «بومیان دیجیتال» و نسبت آن با مخاطبان جوان ۲۲۳
– خوانش پیام‌های رسانه‌ای در ایران از سوی چهار دهه نسلی ۲۳۹

پیشگفتار

مجموعه مقالاتِ پیش رو، مقالات منتخبِ همایشی است که در آذر ۱۴۰۲ توسط پژوهشکده مطالعات فرهنگی و ارتباطات در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد. با توجه به تغییرات اجتماعی قابل مشاهده در ایران که از تحولات نسلی سرچشمه می گیرد و خلاء ها و مسائل ارتباطی که در ارتباط و تعامل میان نسل های مختلف دیده می شود، کمیته علمی همایش برآن شد تا موضوع تحولات نسلی در ایران را از چشم انداز پژوهشگران و صاحبنظران ایرانی مورد مطالعه و مداقه قرار دهد.

ملاحظه مقالات ارسال شده به دبیرخانه همایش نشان داد که درک دانش پژوهان ایرانی از تحولات نسلی علاوه بر مفهوم متداول آن، ناظر بر گروه ها و حوزه های اجتماعیِ خاص نیز هست. به بیان دیگر، علاوه بر توجه به نسل بندی های سنی که در جهان متداول است، پژوهشگران ایرانی به ورود اعضای متعلق به نسل های گوناگون به حوزه های مختلف مانند دانشگاه و سپهر علم، یا سپهر تجارت نیز توجه کرده اند و تغییرات و تحولات حادث شده در این حوزه های خاص را مورد مطالعه قرار می دهند. همچنین، موضوع سیاست گذاری برای استفاده های رسانه ای نسل های جوان تر، و سپس تحولات مرتبط با سبک زندگی نسل های نوین بیش از سایر موضوعات، مورد علاقه و توجه پژوهشگران ایرانی است.

مجموعه مقالات حاضر، برای ارائه دیدگاهی تاحد ممکن کامل از وضعیت مطالعات نسلی و نظریه های مرتبط، در فصل اول به روش فراترکیب، متون علمی موجود در این عرصه را شناسایی کرده و وضعیت مطالعات نسلی و جایگاه رسانه در این مطالعات را به طور دقیق مورد مداقه قرار داده است. همچنین وضعیت، مطالعات ایرانی را نیز مشخص کرده است. امید است، خوانندگان این مجموعه مقالات، آن را مفید و کاربردی ارزیابی کنند و با مطالعه آن به پرسش های پژهشی جدید، ارزشمند و مسئله مند مرتبط با جامعه ایرانی دست یابند.

در پایان لازم می دانم از ریاست وقت پژوهشگاه علوم انسانی، آقای موسی نجفی که زمینه برگزاری همایش مذکور را فراهم کردند، از اعضاء هیئت علمی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و ارتباطات، کمیته محترم علمی همایش و کارشناس پژوهشکده، سرکار خانم محدثه صادقپور که مسئولیت دبیرخانه

همایش را نیز عهده دار بودند، تشکر کنم. لازم به ذکر است که اعضاء کمیته علمی این همایش عبارت بودند از :

- حسن بشیر: دانشگاه امام صادق(ع)
- عبدالله بیچرانلو: دانشگاه تهران
- سیدرضا حسینی:پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- روح الله حسینی: دانشگاه تهران
- اعظم راودراد: دانشگاه تهران
- جبار رحمانی: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- علی اصغر سلطانی: دانشگاه باقرالعلوم
- یحیی فوزی: پژوهشگاه علوم تنسانی و مطالعات فرهنگی
- محمد سالار کسرایی: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- محمد مهدی مولایی: دانشگاه علامه طباطبایی
- مالک شجاعی جشوقانی: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- منصور ساعی: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- معصومه تقی زادگان: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- فاطمه طاهرخانی: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- داود مهرابی: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- بشیر معتمدی: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی